

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 396/2013-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. júla 2013 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. R. H., T., zastúpeného advokátkou JUDr. T. P., Ž., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 4/2009 a jeho uznesením č. k. 17 C 4/2009-92 z 25. februára 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. R. H. o d m i e t a pre neprípustnosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. apríla 2013 doručená sťažnosť JUDr. R. H., T. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. T. P., Ž., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

(ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 4/2009 a jeho uznesením č. k. 17 C 4/2009-92 z 25. februára 2013.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 17 C 4/2009 sa sťažovateľ na základe návrhu na začatie konania z 8. januára 2009 (ďalej len „žaloba“) a jeho zmien domáha proti Slovenskej republike (ďalej len „žalovaná“), zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky [v zmysle ustanovenia § 9 ods. 2 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení účinnom v rozhodujúcom období, pozn.], najmä určenia, že odmeňovanie sťažovateľa je v rozpore so zásadou rovnakého zaobchádzania, a na tomto základe súčasne aj zaplata sumy 223 818,86 € s príslušenstvom.

Okresný súd v právnej veci žaloby na návrh žalovanej z 1. októbra 2012 uznesením č. k. 17 C 4/2009-92 z 25. februára 2013 s poukazom na ustanovenie § 141a ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení účinnom v rozhodujúcom období (ďalej aj „OSP“) uložil sťažovateľovi povinnosť zložiť na účet okresného súdu preddavok na trovy konania v sume 11 190,94 €, a to v lehote 60 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti tohto uznesenia. Toto uznesenie okresného súdu nadobudlo právoplatnosť 5. marca 2013.

Sťažovateľ porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného ústavou a práva na spravodlivé súdne konania zaručeného dohovorom odôvodňuje okrem iného takto:

«... Sťažovateľ svoju argumentáciu zakladá na právnom názore Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý bol vyslovený v náleze č. k. I. ÚS 112/2012-30 zo 6. júna 2012 v identickej veci ako je vec žalobcu. Ústavný súd Slovenskej republiky podal výklad ust. § 141a ods. 1 O. s. p. a zaujal jasný právny názor, keď povedal:

„Zo štruktúrálnej formulácie a obsahovej gradácie ustanovenia § 141a ods. 1 OSP vyplýva podmienenosť jeho použitia iba v príčinnej súvislosti s preskúmaním dvoch základných predpokladov, ktoré musia byť kumulatívne naplnené, a to jednak preskúmaním

predpokladu na oslobodenie od súdnych poplatkov v zmysle § 138 OSP a jednak aj preskúmaním výšky žalovaného nároku vzhľadom na sumu životného minima.

Podľa ústavného súdu až faktickým (nie iba formálnym) preskúmaním uvedených predpokladov na strane dotknutého účastníka konania (v danom prípade na strane sťažovateľky) môže rezultovať záver o splnení predpokladov na uloženie povinnosti tomuto účastníkovi konania spočívajúcej v nutnosti zložiť preddavok na trovy konania, avšak pri rešpektovaní princípu proporcionality, ktorý vyžaduje, aby zásahy do majetkových práv účastníka konania boli minimalizované na najnižšiu možnú rozumnú mieru, ktorou by vždy mala byť odhadnutá výška budúceho priznaného nároku v rámci náhrady trov konania; nesmie byť teda len mechanickým určením do 5% z predmetu konania tak, ako to urobil okresný súd.

Právo na prístup na súd, hoci nie je absolútne, musí byť efektívne a ani súdy nesmú toto právo obmedzovať či redukovať spôsobom porušujúcim jeho samotnú podstatu.“ (m. m. I. ÚS 207/2012)

Z právneho názoru vysloveného ústavným súdom zjavne vyplýva, že ak žalovanej strane nehrozí vznik žiadnych trov konania neexistuje materiálny dôvod pre uloženie povinnosti zložiť preddavok na trovy konania.

Odporca úplne ignoroval výklad ustanovenia § 141a O. s. p. tak, ako ho vo svojom právnom názore vyslovil Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze sp. zn. I. ÚS 112/2012 zo 06. 06. 2012 a to i napriek tomu, že sťažovateľ vo svojom vyjadrení z 15. 01. 2013 právnym názorom ústavného súdu argumentoval. Túto argumentáciu právnym názorom ústavného súdu odporca v napadnutom uznesení ani len nespomenul.

Sťažovateľ nepopiera, že nespĺňa podmienky pre oslobodenie od súdnych poplatkov, ale...

Možno konštatovať, že žalovanej strane nevznikli a ani nevzniknú v ďalšom priebehu súdneho sporu žiadne trovy potrebné na účelné uplatnenie alebo bránenie jej práva. Z napadnutého uznesenia nie je možné zistiť na aké trovy žalovanej má potom sťažovateľ zložiť preddavok, výška ktorého viac ako dvojnásobne preyšuje zaplatený súdny poplatok v nemalej výške. ...

Formalistický prístup okresného súdu pri rozhodovaní o návrhu žalovanej na zloženie preddavku na trovy súdneho konania je porušením práva sťažovateľa na súdnu

ochranu a spravodlivý proces. Sťažovateľovi je ukladaná povinnosť tam, kde ju podľa materiálneho výkladu zákonných ustanovení nemá a takýto zásah zo strany štátu (o to viac, že účastník konania na strane žalovanej je štát) je odopretím práva na súdnu ochranu. ...

Sťažovateľ nemá iné účinné prostriedky nápravy. Odvolanie proti napadnutému uzneseniu s poukazom na ust. § 202 ods. 3 písm. q/ O. s. p. nie je prípustné (poučenie v napadnutom uznesení nezodpovedá zákonu) a príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku neumožňuje prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa.»

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie a súčasnom odložení vykonateľnosti napadnutého uznesenia do konečného rozhodnutia o sťažnosti rozhodol takto:

„1. Základné práva JUDr. R. H. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Okresného súdu Bratislava I č. k. 17C/4/2009-92 z 25. 02. 2013 porušené boli.

2. Uznesenie Okresného súdu Bratislava I č. k. 17C/4/2009- 92 z 25. 02. 2013 zrušuje a prikazuje Okresnému súdu Bratislava I vo veci znova konať a rozhodnúť.

3. Okresný súd Bratislava I je povinný v lehote jedného mesiaca od právoplatnosti nálezu nahradiť trovy konania JUDr. R. H. na účet právnej zástupkyne JUDr. T. P...“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom

súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o porušení základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 4/2009 a jeho uznesením č. k. 17 C 4/2009-92 z 25. februára 2013.

Sťažovateľ sťažnosťou namieta, že okresný súd napriek tomu, že žalovanej v súvislosti s týmto konaním zjavne žiadne trovy nevznikli a ani nevzniknú, napadnutým uznesením v zmysle ustanovenia § 141a ods. 1 OSP uložil sťažovateľovi povinnosť zložiť preddavok na trovy konania v sume 11 190,94 €, pričom ak sťažovateľ preddavok nezloží a následne sa konanie pre jeho nezloženie zastaví, sťažovateľovi sa odoprie právo na súdnu ochranu, resp. právo na prístup k súdu.

V danom kontexte sťažovateľ svoju argumentáciu opiera najmä o právny názor ústavného súdu vo vzťahu k aplikácii ustanovenia § 141a ods. 1 OSP vyjadrený v jeho náleze č. k. I. ÚS 112/2012-30 zo 6. júna 2012 v inej obdobnej právnej veci, na ktorý sa sťažovateľ odvolával už vo svojom vyjadrení doručenom okresnému súdu 18. januára 2013, teda pred vydaním napadnutého uznesenia.

Ústavný súd v prvom rade v súlade so svojou judikatúrou predovšetkým podotýka, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom

postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

V zmysle ustanovenia § 141a ods. 1 OSP navrhovateľovi, u ktorého nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 138 v celom rozsahu a ktorý uplatňuje právo na zaplatenie peňažnej sumy prevyšujúcej 400-násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, súd na návrh odporcu uloží, aby v lehote nie dlhšej ako 60 dní zložil preddavok na trovy konania... Ak navrhovateľ preddavok na trovy konania v určenej lehote nezloží a odporca, ktorý má povinnosť zložiť preddavok, ho zložil, súd konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku na trovy konania zastaví.

Podľa názoru ústavného súdu je však v posudzovanom prípade už na prvý pohľad zrejmé, že napadnutým uznesením okresného súdu k neprípustnému zásahu do označeného základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie dôjsť nemohlo. Samotné vydanie napadnutého uznesenia, ale ani nadobudnutie právoplatnosti tohto uznesenia nemá totiž bez ďalšieho za následok stratu prístupu k súdu pre sťažovateľa. K dôsledkom, na ktoré sťažovateľ v sťažnosti poukazuje, by totiž mohlo dôjsť až prípadným vydaním uznesenia o zastavení konania v zmysle už citovaného ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (obdobne pozri napr. II. ÚS 129/2012, II. ÚS 135/2012).

Na rozdiel od uznesenia o povinnosti zložiť preddavok v zmysle § 141a ods. 1 poslednej vety OSP proti uzneseniu o zastavení konania je prípustné odvolanie a proti prípadnému nepriaznivému potvrdzujúcemu rozhodnutiu odvolacieho súdu prichádza do úvahy aj podanie dovolania, a to s prihliadnutím na dôvod uvedený § 237 písm. f) OSP. Tak v rámci odvolacieho konania, ako aj v rámci dovolacieho konania proti prípadnému uzneseniu okresného súdu o zastavení konania bude mať sťažovateľ možnosť uplatňovať všetky tie zásadné námietky, ktoré sú obsahom sťažnosti podanej ústavnému súdu. Všeobecné súdy preto v takomto prípade budú mať možnosť skúmať, či prípadné zastavenie konania pre nezaplatenie preddavku na trovy konania je v danom prípade zlučiteľné s tými právami, porušenie ktorých sťažovateľ touto sťažnosťou namieta. Za týchto okolností ústavný súd považuje podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy za predčasné, keďže

sťažovateľ bude mať v ďalšom priebehu konania vedeného pod sp. zn. 17 C 4/2009 k dispozícii účinné právne prostriedky na ochranu svojho základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Na základe uvedeného ústavný súd sťažnosť sťažovateľa pri predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 v spojení s § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde odmietol ako neprípustnú.

Nad rámec odôvodnenia tohto rozhodnutia považoval ústavný súd za potrebné vyjadriť sa aj k nálezom sp. zn. I. ÚS 112/2012 zo 6. júna 2012. V obdobnej právnej veci ústavný súd nálezom sp. zn. I. ÚS 112/2012 zo 6. júna 2012 vyslovil porušenie práv podľa ústavy a dohovoru, ku ktorým malo dôjsť uznesením Okresného súdu Poprad č. k. 13 C 270/08-938 z 9. januára 2012, ktorým bola účastníkovi konania uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy konania, avšak zároveň zdôrazňuje, že s prihliadnutím na ďalšiu rozhodovaciu činnosť ústavného súdu išlo o ojedinelý (menšinový) názor jedného zo senátov ústavného súdu, ktorého ojedinelosť preukazuje aj uznesenie toho istého senátu (I. ÚS), ktorý v obdobnej veci uznesením sp. zn. I. ÚS 440/2012 z 3. októbra 2012 (teda po vydaní uznesenia sp. zn. I. ÚS 112/2012) sťažnosť už meritórne neposudzoval, ale ju odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, ústavný súd o návrhu sťažovateľa, ktorým sa domáhal, aby ústavný súd dočasným opatrením vykonateľnosť napadnutého uznesenia okresného súdu do konečného rozhodnutia o sťažnosti odložil, už nerozhodoval.

Vzhľadom na to, že sťažnosť bola odmietnutá ako celok a rozhodnutie o zrušení napadnutého uznesenia okresného súdu, ako aj rozhodnutie o trovách konania je viazané na vyslovenie porušenia práva alebo slobody sťažovateľa (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy), ústavný súd o tej časti sťažnosti, ktorou sa sťažovateľ domáhal ich priznania, tiež nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. júla 2013